

Théo van Rijsselberghe.

zijn onderwerp (een portret, een boom, dit pulletje of deze bloem: om het even!), dat hij er geheel van doortrild is geweest, en dat — het voornaamste! — het eerste enthousiasme er om gezuiverd is geworden in den filter van zijn gemoed; dat het — hetgeen de frischheid geenszins uitsluit — in den letterlijken zin van het woord, „bezonken” is. . . . En dit is dan ook, geloof het, het criterium, buiten alle bekommring van „school”, „manier” of „procédé”, der eeuwigheid: per slot van rekening het eenige wat ons aangaat, ons, kunstenaars. . . .

* * *

Niet zolang en met dit welgevallen ware ik bij zulke algemeenheden stil blijven staan, kwam er niet zuiver uit, en hoog, de gestalte van Théo van Rijsselberghe. Want, minst-toegevende onder de *néo-impressionisten*, schijnt me het heerlijkst zijn beeld in het keur-museum dier eeuwigheid te staan.

De Vlaamsche *impressionisten*, ook dezen die *pointilleeren*, zijn, zolang ze in hun eigen land bleven, nooit zoo heel „*prinzipienfest*” geweest. Wij leven in een land van toon meer dan van kleur. De blonde wazigheid onzer zomer-atmosfeer, en zelfs het scherpe van sommige winter-luchten — hoofdmotieven voor een „*plein-airiste*” — laten, juistheidshalve, niets dan schakeeringen toe. Het beginsel der kleur-verdeeling werd derhalve bij ons nooit stiptelijk gevolgd. En wetenschappelijke toepassing ervan was trou-

wens van de handleersche naïefheid onzer schilders niet te verwachten. Alleen Théo van Rijsselberghe, deels omdat hij ruimere en opener luchten zocht, deels en voornamelijk allicht uit Gentsche koppigheid, gaf nooit en nimmer toe; en ik ken geen schilderijen die meer schoolsch, en tevens vrijer zijn als zijn naakt-studies. Het lilt en rilt, het is levend en bloed-doorstroomd, dat vleesch; het is, buiten alle verf om, het ademende leven. En nochtans: nergens werden de school-principes dichter toegepast.

En nochtans, hoe wordt dit werk, voor wie het onbevangen beschouwen kan en durft, het wordt het grootsch van deze gewikte bezonkenheid, die Levens-stijl is, binnen de lijnen van *Vorm-stijl*. Hoe wordt deze kunst, buiten en naast het wisselvallige (hoe angstig ook gevolgd) van kleur, toon en tint, gesublimiseerde werkelijkheid, door de intense en doorproefde innerlijkheid, door de bewogen lijn, door de menscheijkheid, voor ieder voelbaar, van ieder gevoeligen gevoeld, dezer doeken, dezer portretten vooral. . . .

Maar ik herhaal: beschrijven wil noch kan ik. Bezie de voorbeelden, al is het spijtig dat ge er niet van smaken kunt de kleur. En ge wordt gewaar, allicht, waarom ik mij binnen algemeenheden verkoos te houden, zonder meer.

* * *

Aldus, voor mij, in 't beknopte: Théo van Rijsselberghe.

Ik denk aan den Man van het Belfort. . . .

